

Nowe wyzwania w profilaktyce szkolnej i wychowaniu w kontekście aktualnych problemów społecznych

Konferencja informacyjno-szkoleniowa na temat konstruowania programu wychowawczo - profilaktycznego szkoły dla dyrektorów i przedstawicieli rad rodziców publicznych i niepublicznych szkół dla młodzieży województwa lubelskiego

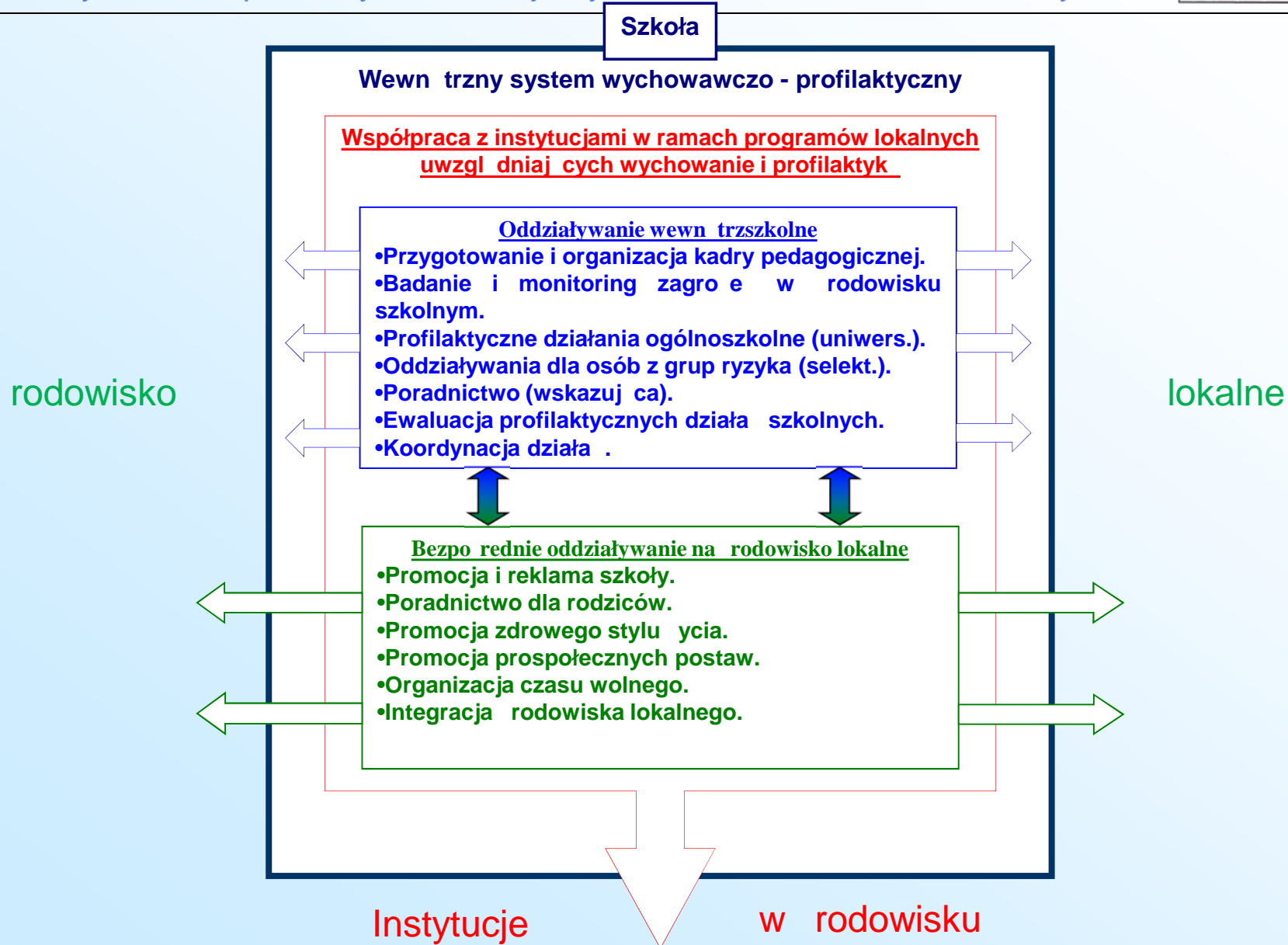
**Kuratorium Oświaty
w Lublinie**

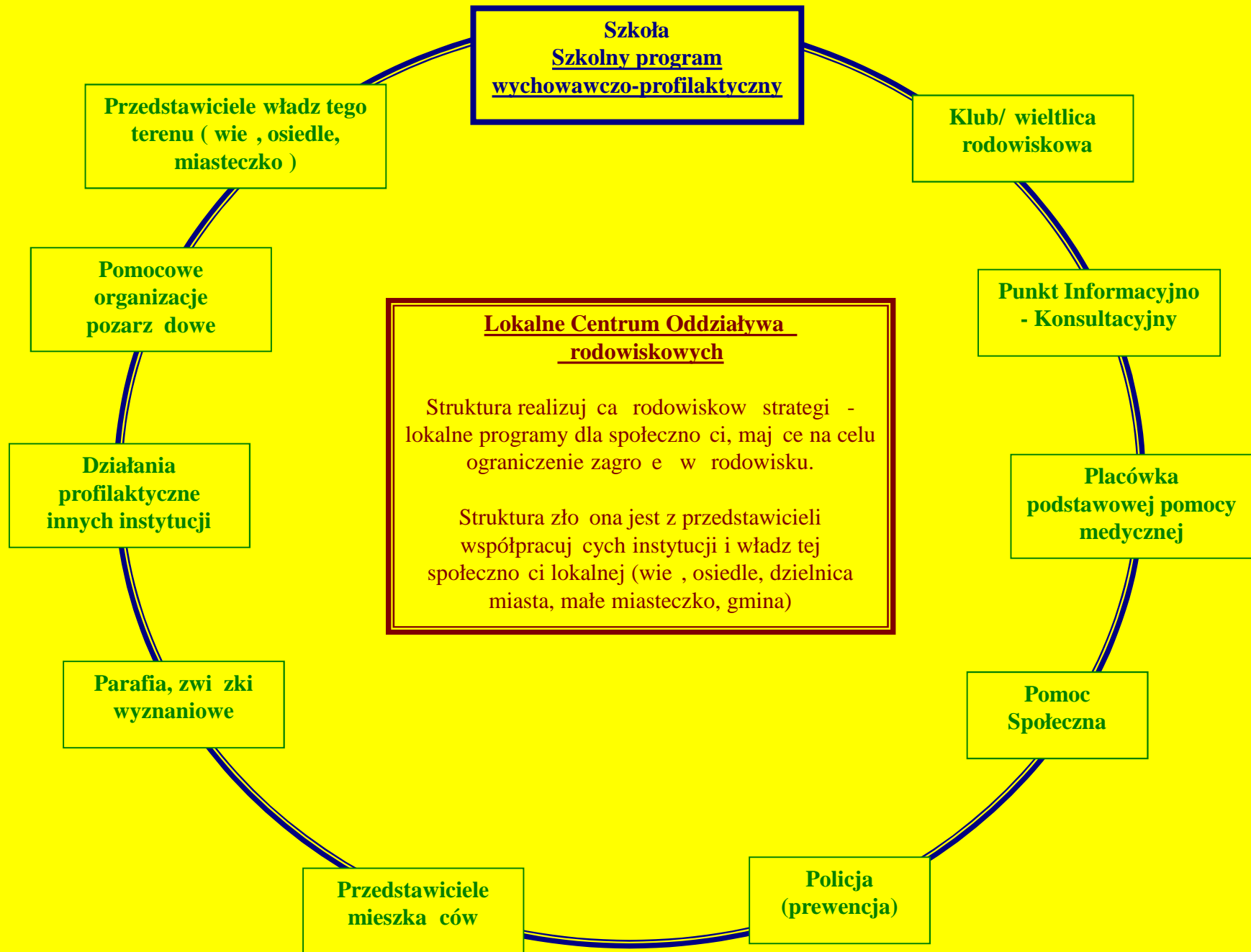
Lublin 12.05 – 07.06.2017

LSCDN

**Lubelskie Samorządowe Centrum
Doskonalenia Nauczycieli**

Istotą profilaktyki, oraz w szerszym kontekście wychowania, jest usprawnianie funkcjonowania człowieka w sferach istotnych dla jego prawidłowego rozwoju oraz życia. Najczęściej stymulacji poddawany jest rozwój intelektualny – poznawczy, emocjonalny, społeczny, moralny oraz duchowy.

Problem polega na występowaniu różnic w poziomie zagrożenia rozwoju różnych osób. Analizowanie przejawów patologii w sensie ogólnostatystycznym – rozpowszechnienia, implikuje podejmowanie działań zaliczanych do **profilaktyki uniwersalnej**.

Są to działania „wszystkie dla wszystkich”, mające na celu stymulację rozwoju w kierunku zdrowia fizycznego i psychicznego oraz umiejętność unikania zagrożenia.

Człosto działania z tego poziomu profilaktyki są podejmowane ze względu na sam fakt przynależności do takiej grupy, czyli np. bycie dzieckiem osoby uzależnionej, a nie ze względu na występowanie zaburzeń lub problemów psychicznych u takich dzieci. Profilaktyka selektywna, przynajmniej z definicji, w dużej części skupia działania uprzedzające.

Analizowanie przyczyn zagrożenia w kontekście socjodemograficznym, pociągające za sobą podejmowanie działań zaliczanych do **profilaktyki selektywnej**. Są to działania adresowane do jednostek lub grup, które ze względu na swoją przynależność lub działalność społeczną, środowiskową są narażone na większe od przeciętnego ryzyko wystąpienia zaburzeń rozwoju i zdrowia psychicznego. Przykładem profilaktyki selektywnej są działania edukacyjne, opiekuńcze i rozwojowe podejmowane wobec dzieci pochodzących ze środowisk przestępczych, rodzin alkoholowych, narkomanów itp...

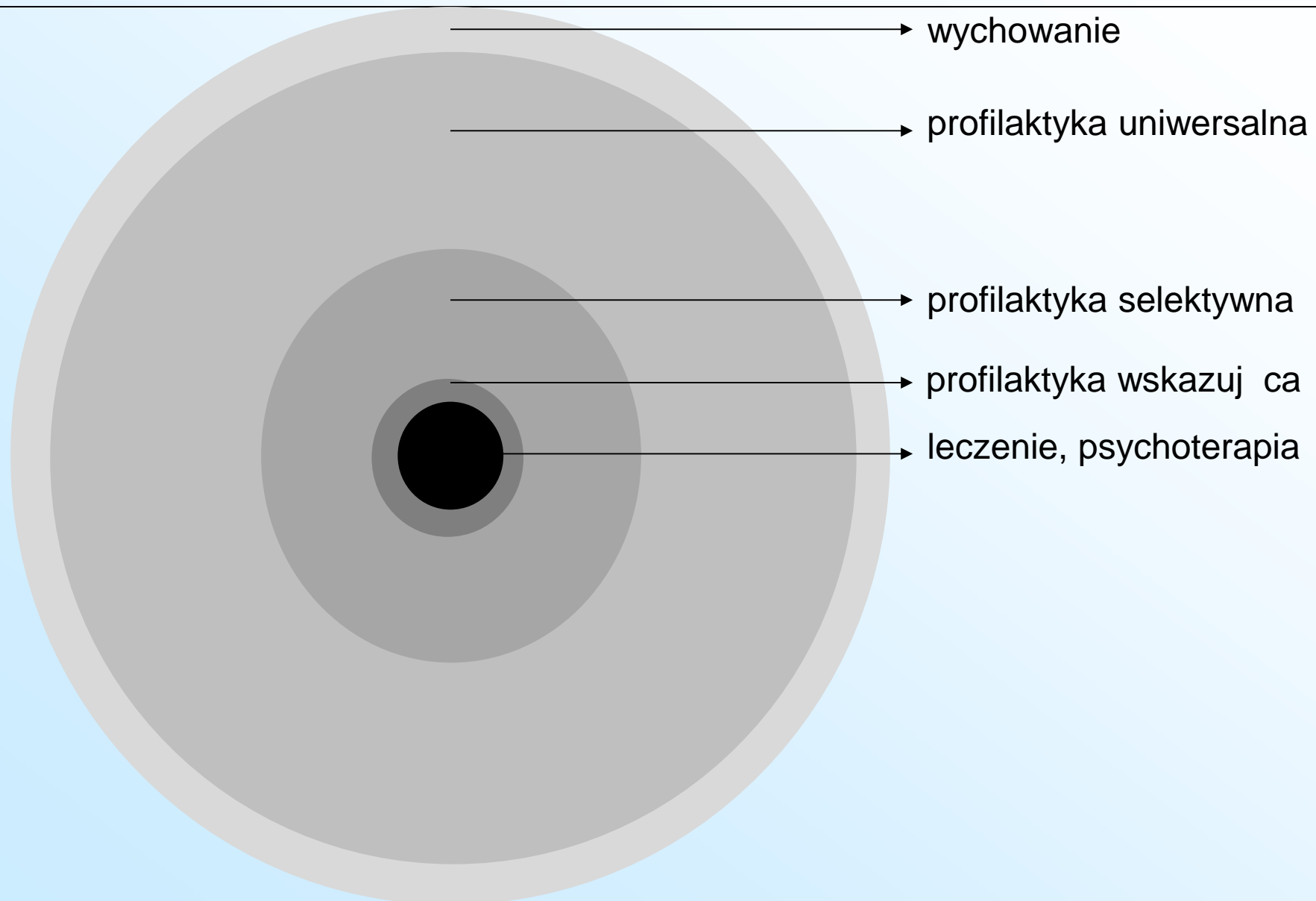
Poszukiwanie indywidualnych, inaczej mówiąc jednostkowych, czy też osobniczych przyczyn patologii inspirowane do tworzenia programów **profilaktyki wskazującej**. Dokonuje się w nich rekrutacji beneficjentów ze względu na występowanie konkretnych symptomów świadczących o zaburzeniach. Najczęściej jest to używanie substancji psychoaktywnych, konflikty z prawem, zaburzenia zachowania itp...

Działania podejmowane w takich przypadkach mają najczęściej formę interwencji, socjoterapii, psychokorekcji, psychoterapii... Do profilaktyki wskazującej można również zaliczyć niektóre działania mające na celu redukcję szkód zdrowotnych lub społecznych u osób używających substancji psychoaktywnych.

W praktyce, skuteczność jednej z najbardziej znanych koncepcji profilaktyki środowiskowej, wynika z adekwatności do problemów konkretnego środowiska lokalnego zaplanowania działań profilaktycznych, uniwersalnych, selektywnych i wskazujących jednocześnie.

W bardziej ograniczonym zakresie, trudno przy dzisiejszym poziomie wiedzy o systemach i strategiach działań profilaktycznych, wyobrazić sobie udzielanie skutecznej pomocy osobie z symptomami patologii w oderwaniu od jej rodziny, rówieśników, czyli grupy społecznej.

PROFILAKTYKA
UNIWERSALNA

WYCHOWANIE

WCZESNA
PROFILAKTYKA

PROMOCJA
ZDROWIA

Rutter, Garnezy, Kumpfer, Luthar, Zigler, Resnick, Jessor...

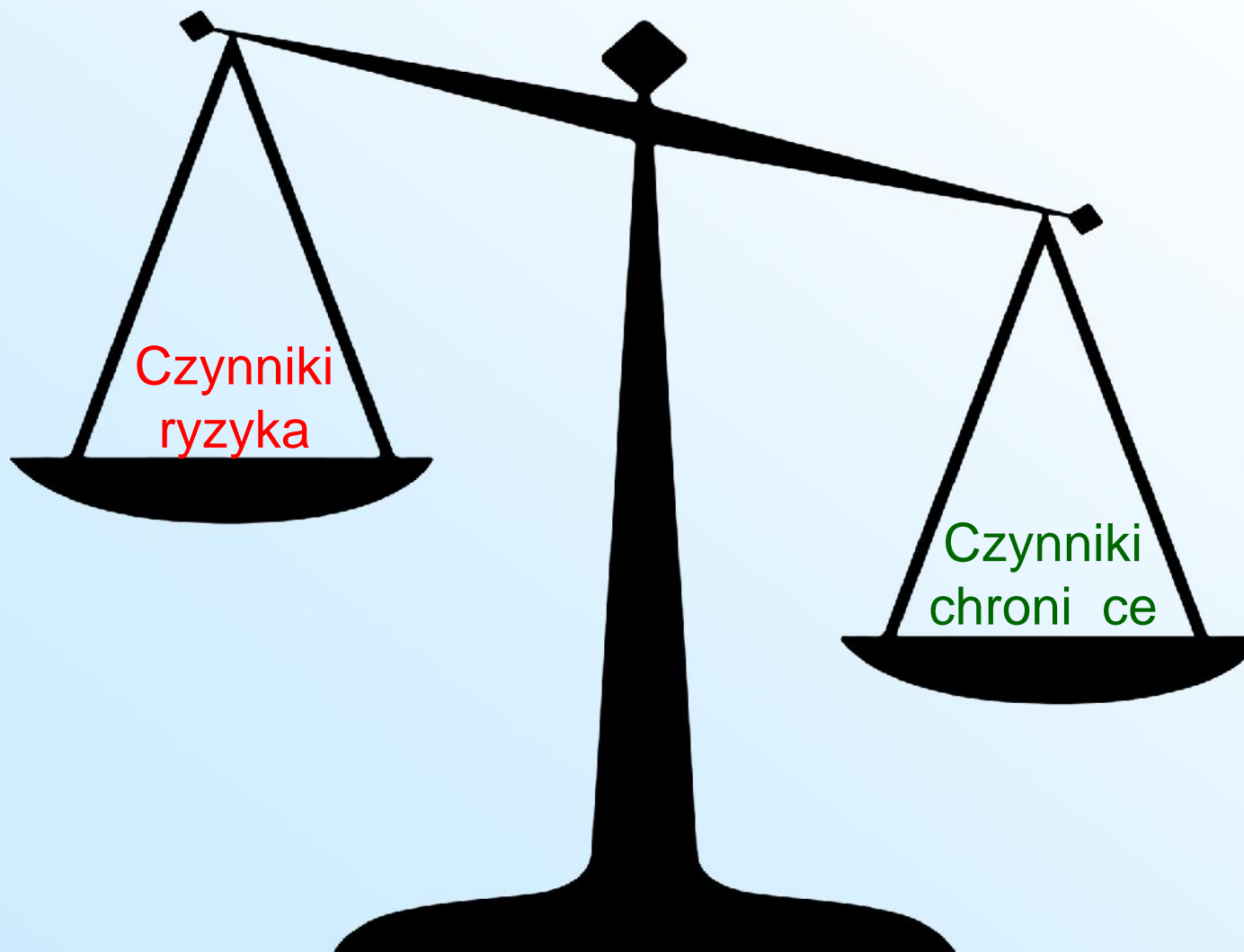
Oporność na zagrożenia jest efektem nakładania się (przewagi) ochronnych czynników indywidualnych, rodzinnych i pozarodzinnych

- Cechy indywidualne (np. poczucie humoru, oporność na stres, towarzyskość)
- Rodzinne (konsekwentna opieka i wsparcie minimum jednego z rodziców)
- Pozarodzinne (wsparcie ze strony innej osoby dorosłej, np. nauczyciela, wychowawcy – instruktora, księdza)

CEL ODDZIAŁYWANIA WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO

CZYNNIKI CHRONIĄCE

1. Procesy motywacyjne i duchowe (np. marzenia, plany i cele życiowe, wiara w siebie, religijne doświadczenia, determinacja i wytrwałość).
2. Zdolności intelektualne i samoświadomość (np. zdolności uczenia się, umiejętność planowania i odraczania nagrody, wgląd w siebie, kreatywność, samokontrola).
3. Umiejętności społeczne (np. porozumiewanie się, rozwiązywanie problemów, nawyki utrzymywania dobrych relacji z płcią odmienną).
4. Optymizm i radzenie sobie z negatywnymi emocjami (np. radzenie sobie ze złością, pokonywanie przygnębienia).
5. Dbanie o swoje zdrowie (np. podejmowanie aktywności fizycznej, sen, wypoczynek).
6. Więzy emocjonalna i okazywanie wsparcia przez rodziców (np. zaangażowanie w nauki szkolne dziecka).
7. Pozytywne sposoby egzekwowania dyscypliny.
8. Nadzorowanie i monitorowanie zachowania dziecka.
9. Komunikowanie oczekiwań dot. norm społecznych i oczekiwanych zachowań.
10. Pozytywny stosunek do szkoły i nauki szkolnej.
11. Dobre wyniki w nauce.
12. Zaangażowanie w życie religijne, wysokie miejsce religijności w systemie wartości.

CZYNNIKI RYZYKA

Prawdopodobieństwo zaburzeń rozwoju jest tym większe, im więcej jest **czynników ryzyka, im bardziej one szkodliwe oraz im dłużej trwa ich działanie.**

W sferze psychologicznej czynników ryzyka, największą rolę odgrywają cechy indywidualne:

Nadmierna nieśmiałość,
Wrażliwość,
Chroniczne napięcie i niepokój,
Niska samoocena,
Brak odporności na stres i problemy...

Czynniki ryzyka – sfera społeczna:

- Brak wyraźnego i konsekwentnego systemu wychowawczego,
- Niskie kompetencje rodziców i wychowawców w postępowaniu z dziećmi (brak reguł postępowania, niekonsekwencja),
- Brak rygorów i kontroli lub bardzo surowa dyscyplina, nadopiekuczość,
- Wysoki poziom konfliktów w rodzinie, niskie wsparcie ze strony rodziców,
- Brak lub osłabienie więzi emocjonalnej z rodziną, złe relacje pomiędzy rodzicami i dziećmi,

Czynniki ryzyka – sfera społeczna c.d

- zaburzenia w pełnieniu ról ojca i matki, nieobecność ojca w domu (także psychiczna)
- tolerancja rodziców wobec używania przez dzieci alkoholu lub innych substancji odurzających,
- nadużywanie alkoholu, papierosów, narkotyków przez rodziców,
- rozwód, separacja, utrata rodziców,
- brak czytelnych granic i norm,
- przyzwolenie na uczestnictwo dziecka w sferach, do których nie jest ono przygotowane emocjonalnie.

PRZYCZYNY OBNIŻENIA DOJRZAŁOŚCI EMOCJONALNO - SPOŁECZNEJ

Przemiany społeczne

- Rozwój komunikacji medialnej
- Wzrost siły nabywczej pieniądza
- Pluralizacja wartości

Niewystarczające umiejętności wychowawcze rodziców

- Zaburzenia rozwoju emocjonalnego dziecka

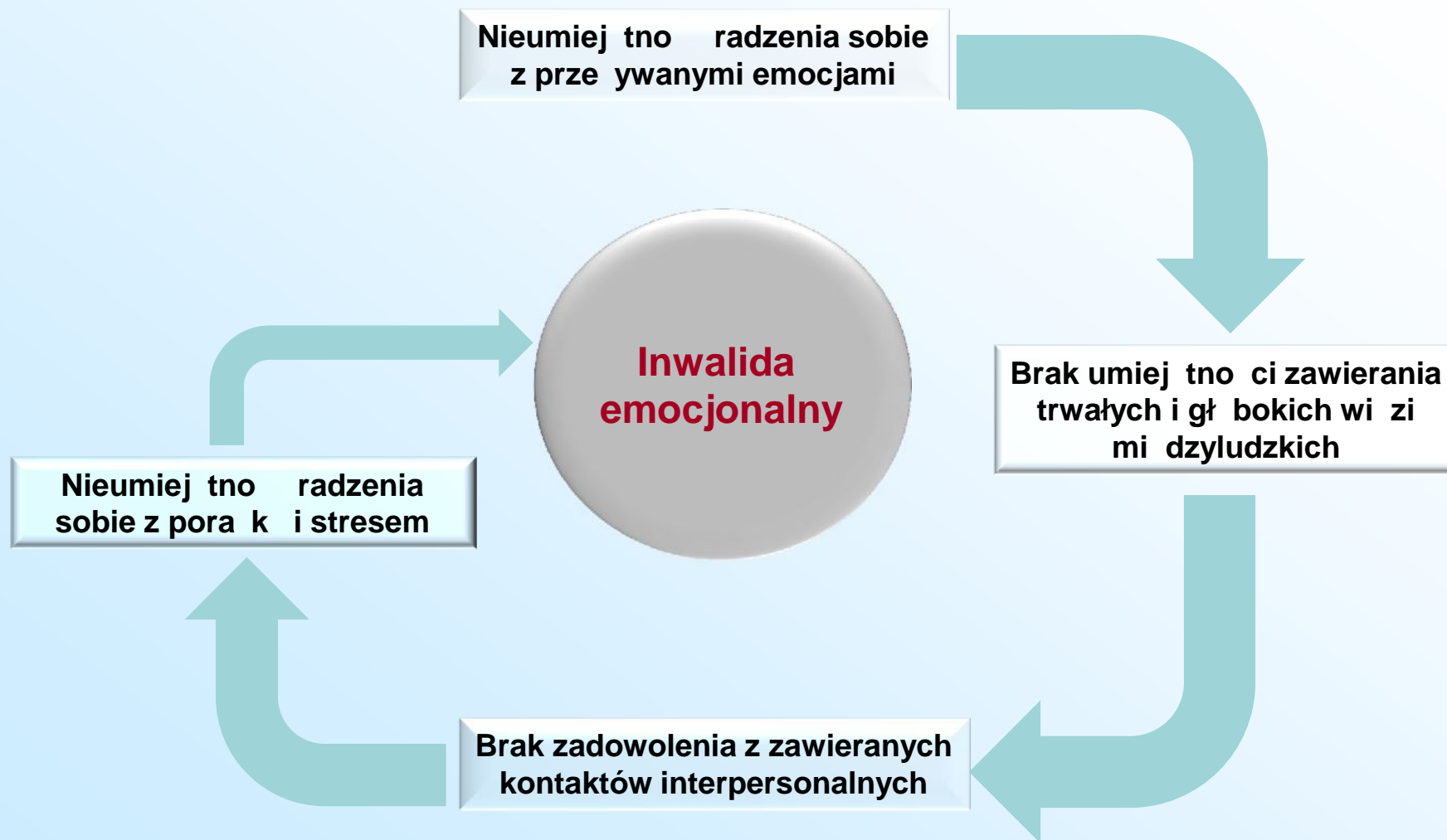
**Inwalida
emocjonalny**

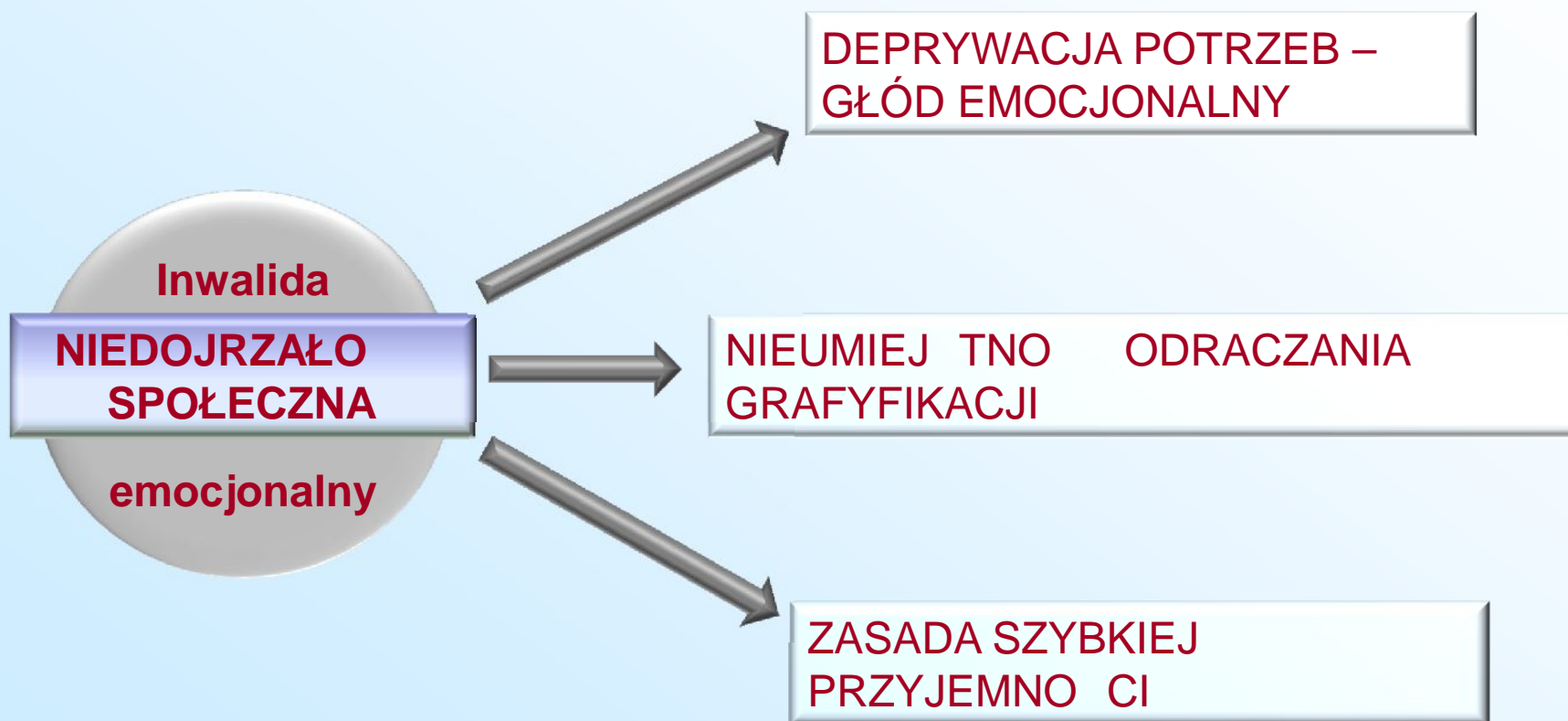
Niewydolny system opieki i wychowawczy szkoły

- Brak indywidualizacji w pracy z uczniem
- Brak systemu zajęć rozwijających sfer emocjonalno-społecznych

Negatywne wzorce społeczne

- Kryzys rodziny
- Kult popiechu, bezrefleksyjność
- Zadaniowość
- Bezwzględny relatywizm

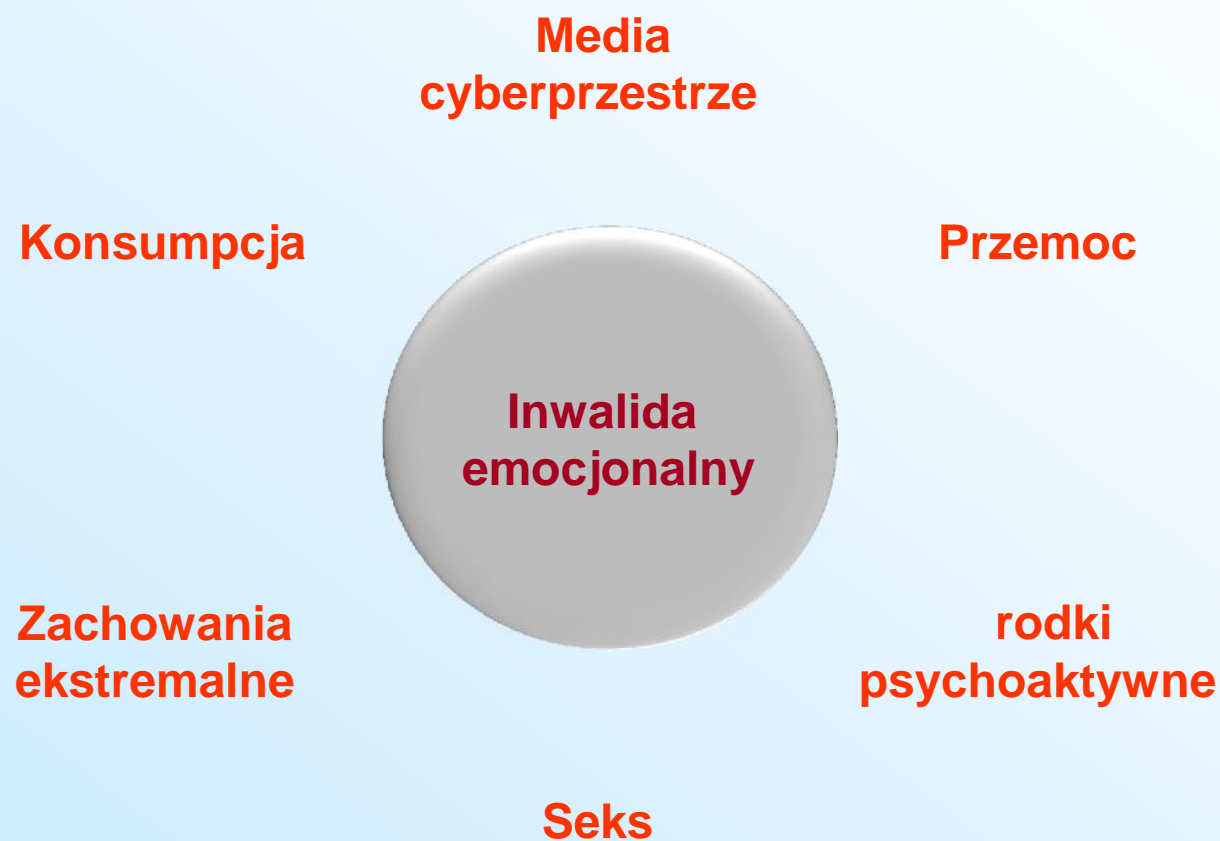

CZYNNIKI STYMULACYJNO - KOMPENSACYJNE

**KUŹNIA
LUBLIN**

**ul. Samsonowicza 25
20-485 Lublin**

**TOWARZYSTWO NOWA
KU NIA**

tel: (81) 443 43 13, 602 79 63 68

e-mail: poczta@isiudem.pl , <http://www.isiudem.pl>

www.nowakuznia.org